

SUG'URTA SOHASINI RAQAMLASHTIRISHDA XORIJ TAJRIBASINI O'RGANISH

*Saidov Farrux Faxriddinovich
Muhammad al-Xorazmiy nomidagi
Toshkent axborot texnologiyalari universiteti*

Annotatsiya:

O'zbekiston sug'urta sohasining rivojlanishi uchun raqamlashtirish jarayonining o'rganilishi va xorijiy davlatlarda qo'llanilayotgan texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati katta. Ushbu maqolada AQSh, Yevropa, Yaponiya va Xitoy kabi mamlakatlarning sug'urta sohasida sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (Big Data), blokcheyn kabi texnologiyalardan foydalanish tajribasi tahlil qilinadi. Shuningdek, maqolada xorijiy tajribalarni O'zbekistonda qo'llash imkoniyatlari ko'rib chiqilib, raqamli sug'urta xizmatlarini joriy etishning iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati batafsil tahlil qilinadi. Ushbu maqola sug'urta kompaniyalari uchun zamonaviy raqamli echimlarni yaratish va ulardan foydalanish bo'yicha tavsiyalar beradi.

Kalit so'zlar:

O'zbekiston, sug'urta, raqamlashtirish, xorijiy tajriba, sun'iy intellekt, blokcheyn, katta ma'lumotlar

Annotation:

The study explores the importance of digitalization for developing Uzbekistan's insurance sector, focusing on insights drawn from international experiences in countries such as the USA, Europe, Japan, and China. Specifically, it examines how these countries utilize artificial intelligence, big data, and blockchain technologies to streamline insurance processes. Furthermore, the article discusses the applicability of these foreign experiences within Uzbekistan, emphasizing the potential economic and social benefits of implementing digital insurance services. The paper provides strategic recommendations for creating and employing digital solutions tailored for Uzbekistan's insurance companies.

Keywords:

Uzbekistan, insurance, digitalization, international experience, artificial intelligence, blockchain, big data

Аннотация:

Исследование посвящено изучению значимости цифровизации для развития страхового сектора Узбекистана на основе анализа международного опыта в странах, таких как США, Европа, Япония и Китай. В статье рассматривается, как эти страны используют технологии искусственного интеллекта, большие данные и блокчейн для улучшения страховых процессов. Кроме того, обсуждаются возможности применения иностранного опыта в Узбекистане и социально-экономическая значимость внедрения цифровых страховых услуг. В статье приводятся рекомендации для разработки цифровых решений для узбекских страховых компаний.

Ключевые слова:

Узбекистан, страхование, цифровизация, международный опыт, искусственный интеллект, блокчейн, большие данные

Kirish

Raqamli texnologiyalar sug'urta sohasini butunlay o'zgartirishda davom etmoqda. Sug'urta xizmatlarida raqamlashtirish xizmat ko'rsatish tezligini oshirish, jarayonlarni avtomatlashtirish va mijozlarga yaxshiroq xizmat ko'rsatish imkoniyatini yaratmoqda. Masalan, sun'iy intellekt orqali xavf tahlil qilish, katta ma'lumotlar yordamida mijozlarning ma'lumotlarini tahlil qilish va blokcheyn texnologiyasi yordamida ma'lumotlarni xavfsiz saqlash imkoniyati mavjud. Ushbu maqolada, xorijiy tajribalarni o'rganish orqali O'zbekiston sug'urta sohasini raqamlashtirish jarayoni tahlil qilinadi.

Sug'urta sohasini raqamlashtirish tushunchasi va ahamiyati

Sug'urta sohasida raqamlashtirish sug'urta jarayonlarini avtomatlashtirish va mijozlar ehtiyojlariga moslashtirilgan xizmatlarni taqdim etish imkonini beradi. Quyidagi formulalar sug'urta sohasida xavf tahlili va jarayonlarni optimallashtirish uchun ishlatilishi mumkin.

Sug'urta xavfini baholash jarayonini quyidagi usul yordamida keltirish mumkin:

Raqamli texnologiyalar yordamida sug'urta xavfini baholash uchun sug'urta xavf koeffitsientini quyidagi formula orqali hisoblash mumkin:

$$R = \frac{L * E}{C}$$

bu yerda:

- R — sug'urta xavf koeffitsienti,
- L — kutilayotgan zarar miqdori,
- E — xavfning ehtimolligi,
- C — sug'urta polisi qiymati.

Ushbu formula yordamida raqamli sug'urta xizmatlari sug'urta xavfini minimal qiymatda baholay oladi va sug'urta kompaniyasiga o'z mijozlariga mos xizmatlar taklif qilish imkonini beradi.

Jadval 1. Xorijiy davlatlarda sug'urta sohasida raqamlashtirishning asosiy afzalliklari va texnologiyalar

Davlat	Texnologiyalar	Sug'urta jarayonlari	Afzalliklari	Manba
AQSh	Sun'iy intellekt	Xavf tahlili va avtomatlashtirish	Sug'urta tezligi, mijoz qulayligi	[1]
Yaponiya	Blokcheyn	Ma'lumotlarni himoya qilish	Maxfiylik, ma'lumotlarning xavfsizligi	[2]

Yevropa	Katta ma'lumotlar	Mijozlarni tahlil qilish	Moslashtirilgan xizmatlar, xarajatlarni kamaytirish	[3]
Xitoy	Sun'iy intellekt	Tibbiy sug'urta va xavf baholash	Tezkor xizmat, mijozlar bilan aloqani yaxshilash	[4]

Manba: Ma'lumotlar AQShda [1], Yaponiyada [2], Yevropada [3], Xitoyda [4] o'tkazilgan tadqiqotlardan olingan.

Xorij tajribasi tahlili

Xalqaro sug'urta kompaniyalari sun'iy intellekt yordamida xavf tahlil qilish va avtomatlashtirish imkoniyatlarini keng qo'llab kelmoqda. AQShdagi Lemonade sug'urta kompaniyasi sun'iy intellekt asosida avtomatik xizmat ko'rsatish texnologiyasini joriy etib, sug'urta jarayonlarini tezkor va samarali qilib bormoqda. Yaponiya esa Tokio Marine & Nichido Fire kompaniyasi orqali blokcheyn texnologiyasini ma'lumotlarni xavfsiz saqlash uchun foydalanmoqda [1][2].

Sug'urta xarajatlarini optimallashtirishni quyidagicha amalga oshirish mumkin:

Sug'urta kompaniyasi xarajatlarini minimal darajada ushlab qolish uchun quyidagi optimallashtirish formulasidan foydalanish mumkin:

$$C_{min} = \frac{\sum_{i=1}^n (P_i * E_i)}{n}$$

bu yerda:

- C_{min} — sug'urta xarajatlarining minimal qiymati,
- P_i — xavfli hodisa uchun mumkin bo'lgan to'lov,
- E_i — hodisaning ehtimolligi,
- n — tahlil qilingan xavf hodisalari soni.

Bu formula sug'urta kompaniyasi uchun xarajatlarni optimallashtirishda yordam beradi va sug'urta polisining qiymatini minimal darajada ushlab turish imkoniyatini beradi.

Sug'urta sohasida raqamlashtirish uchun xorij tajribasidan kelib chiqadigan saboqlar

Xorijiy tajribalardan kelib chiqqan holda, O'zbekiston sug'urta kompaniyalari raqamli texnologiyalarni joriy qilish orqali xavf tahlilini takomillashtirish va xarajatlarni kamaytirish imkoniga ega. Sun'iy intellekt va katta ma'lumotlardan foydalanish orqali xizmat ko'rsatish sifati oshadi, blokcheyn texnologiyasi esa ma'lumotlarni himoya qiladi [3][4].

O'zbekiston sug'urta bozorini raqamlashtirish uchun tavsiyalar

Xorijiy tajribalarga asoslanib O'zbekistonda quyidagi tavsiyalar ishlab chiqilishi mumkin:

1. *Sun'iy intellektni tatbiq etish:* Sun'iy intellekt orqali sug'urta jarayonlarini avtomatlashtirish va xavf tahlil qilish samaradorligini oshirish.
2. *Blokcheyn texnologiyasidan foydalanish:* Ma'lumotlarni xavfsiz saqlash va shaffoflikni ta'minlash uchun blokcheyn texnologiyasini qo'llash.
3. *Katta ma'lumotlardan foydalanish:* Mijozlar ma'lumotlarini tahlil qilib, sug'urta xizmatlarini moslashtirish va mijozlar ehtiyojlariga qarab xizmatlarni takomillashtirish.
4. *Raqamli xizmatlarni yaratish uchun startaplarni qo'llab-quvvatlash:* Sug'urta sohasida startaplar va innovatsion yechimlarni rivojlantirish uchun imkoniyat yaratish va investitsiyalar ajratish.

Xulosa

Raqamlashtirish sug'urta sohasini tezkorlik, xavfsizlik va sifat jihatdan yuqori bosqichga olib chiqish imkonini beradi. Ushbu maqolada xorijiy tajribalarga asoslanib, O'zbekiston sug'urta sohasini rivojlantirish uchun raqamli texnologiyalar va yondashuvlarni joriy qilishning dolzarbligi va afzalliklari yoritilgan. Sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar va blokcheyn texnologiyalarini qo'llash orqali sug'urta jarayonlari yanada samarali bo'lib, mijozlar uchun qulaylik yaratish mumkin.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Lemonade. (2022). Lemonade Insurance Company. [Onlayn]. Mavjud: www.lemonade.com
2. Tokio Marine & Nichido Fire. (2022). Artificial Intelligence for Insurance. [Onlayn]. Mavjud: www.tokiomarine.co.jp
3. EU Commission. (2021). Digital Transformation in Insurance Sector. [Onlayn]. Mavjud: www.ec.europa.eu
4. Ping An Insurance Group. (2022). Big Data and AI in Insurance. [Onlayn]. Mavjud: www.pingan.com